

Geslagen te Brugge

Karel V (1506-1555), zilveren Karolusgulden

In Brugge werden de eerste munten geslagen in de Karolingische periode en na veel perioden van vallen en opstaan werd de **'Munt van Brugge'** op 5 april 1786 officieel opgeheven.

Brugge is waarschijnlijk ontstaan in de 2de eeuw na Christus vanuit een Gallo-Romeinse nederzetting. Dankzij de gunstige ligging groeide deze havenstad vanaf de 9de eeuw uit tot een internationaal handelscentrum. Brugge werd uitgeroepen tot hoofdstad van het graafschap Vlaanderen in 1089 en beleefde haar 'Gouden Eeuw' in de 14de eeuw. Brugge had toen bijna 50.000 inwoners. Van de 13de tot de 15de eeuw vervulde Brugge met glans haar rol van belangrijkste economisch centrum in Noordwest-Europa met een uitstekende lakenhandel en als voornaam lid van het Hanzenverbond. De Bourgondische vorsten hadden residentie in Brugge waardoor een rijke culturele begeestering ontstond hetgeen resulteerde in prachtige architectuur en werken van allerlei soorten kunstenaars.

Na de dood van Maria van Bourgondië in 1482 kwam de ommekeer. Onder de voogdij van zijn vader Maximiliaan zou de 4-jarige prins Filips de Schone verplicht worden drie jaar in de stad Gent te wonen. Daarna werden Mechelen of Brussel zijn normale residenties. Mede door de haat van de Vlaamse en Brabantse gewesten tegen de uitbuiting door Maximiliaan kon het trouw gebleven Antwerpen uitgroeien tot het nieuwe economisch centrum. Het verval van Brugge werd ingezet.

Tijdens de Spaanse overheersing van onze gewesten speelde Brugge slechts een lokale rol en dit veranderde niet in de Oostenrijkse periode. Langzaam behoorde Brugge tot één van de armste steden van België.

Het muntrecht behoorde toe tot de aan de vorst voorbehouden rechten. De ondergang van het Romeinse Rijk betekende niet enkel het verbreken van de politieke eenheid maar ook het einde van het eenvormige Romeinse muntwezen. Karel de Grote stelde een einde aan deze verwarring door de invoering van een eenvormig rekenmuntstelsel gebaseerd op de zilveren denier. In Brugge werden de eerste munten geslagen op naam van Karel de Kale (840-877). Dit type denier was het eerste munttype te Brugge aangemaakt met in de legende +BRIVGGAS MON.

Op naam Karel de Kale (840-877)
Denier

(1180-1220)
Denier

Maar deze uniforme munt was slechts van korte duur. Met de ontbinding van het Karolingische Rijk en de toenemende verzwakking van het centrale gezag, ging het muntrecht over op de leenmannen. In een volgende fase (12de-13de eeuw) ontstonden de lokale en grafelijke emissies van de kleine denieren van slechts 0,4 g, zo ook voor Brugge. Vanaf de 13de eeuw kwam hierin verandering. Wegens een verbod door de Franse koning om munten te slaan in Kroon-Vlaanderen werden de Vlaamse munten door de gravin of graaf in Rijks-Vlaanderen geslagen. Maar na het overlijden van Lodewijk van Nevers in 1346 kwam graaf Lodewijk van Male terug naar Vlaanderen. Zijn oorspronkelijk muntatelier was in een huurhuis te Gent. Lodewijk achtte het belangrijk zijn muntatelier op een 'veilige' plaats in te richten te Brugge, één van de grootste handels- en financiële centra van Europa en bijgevolg uiterst geschikt om een muntatelier te organiseren. Het nieuw opgerichte atelier beperkte zich aanvankelijk tot het slaan van het nieuwe type goudmunten. Het atelier van Gent werd in februari 1349 gesloten. Jammer voor de Bruggelingen, maar de prachtige gouden munttypes van Lodewijk van Male die behoren tot de mooiste gotische creaties ter wereld werden echter te Gent geslagen.

Lodewijk van Male (1346-1384)
Oud gouden schild

Groot compagnon

De zilveren groot compagnon, die bij het begin van de regering van Lodewijk van Male werd geslagen, kende internationaal een groot succes niettegenstaande herhaalde aanpassingen van gewicht en gehalte. De jaren 1348-1349 waren onrustige tijden met onderlinge oorlogen en de 'zwarte dood', de pest. Na de moord op de Brugse muntmeester Jehan Percheval in 1354 werd het muntatelier opnieuw overgebracht naar Gent en geïnstalleerd in het veilige Gravensteen. Maar tevens was er een belangrijke Vlaamse muntslag in Mechelen. Het duurde

tot na het overlijden van Lodewijk van Male, onder Filips de Stoute, dat het Brugse atelier begin 1392 werd heropend maar sloot in het begin van de 15de eeuw wegens gebrek aan muntmateriaal. Enkele jaren na de unificatie van de munten door Filips de Goede werd het Brugs muntatelier weer actief. Zijn centralisatie van het muntwezen maakte een essentieel deel uit van de pogingen om een doeltreffend economisch beleid te voeren en begin 1434 vaardigde hij een besluit uit met onder andere voor elk vorstendom een muntatelier.

Filips de Goede (1419-1467)
Groot compagnon

Filips de Schone (1482-1506)
Grote gouden reaal

In Vlaanderen bijvoorbeeld werd afwisselend munt geslagen in Gent en in Brugge. **Brugge kreeg een lelie als muntteken voor Vlaanderen.** Na het overlijden van Maria van Bourgondië dompelden de Nederlanden zich in een chaotische tijd zowel op politiek als monetair gebied. Het regentschap voor de minderjarige Filips de Schone, door Maximiliaan van Oostenrijk, werd in Vlaanderen betwist door de 'heren van den bloede' die zich opwierpen als regentschapsraad. Gent nam het voortouw in deze strijd en het was dan ook niet verwonderlijk dat in 1482 het muntatelier van Vlaanderen, gevestigd in Brugge, naar Gent werd overgebracht. Maximiliaan wist tijdelijk het verzet te breken en opende de munt opnieuw in Brugge in 1485 met de productie van onder andere de mooie grote gouden reaal 1487 en de zilveren griffioen.

Wegens de oorlog met Frankrijk en de opstandige steden werden de Vlaamse ateliers, ook Brugge, gesloten terwijl de opstandige steden eigen munten sloegen. Na de onderwerping van de Vlaamse steden werd het muntatelier van Vlaanderen opnieuw in Brugge gevestigd (1489) en zou actief blijven, ondanks enkele kortstondige perioden zonder productie, tot 1593, het moment waarop het atelier gedurende vijf jaar inactief werd.

Filipsdaalder 1557

Filips II (1555-1598)

Duit 1586

Ten tijde van Filips II was Brugge het enige Vlaamse muntatelier voor alle reguliere koninklijke munten (1557-1598), de munten uitgegeven door de Staten-Generaal (1577-1579) en de republikeinse emissies in eigen naam voor Vlaanderen (1584-1585).

Filips II (1555-1598)

Statendaalder 1579

Gouden leeuw (Staten van Vlaanderen)

Voor deze twee laatste uitgaven bleef het in enkele denominaties bij relatief kleine oplagen.

Albrecht en Isabella (1598-1621)

Drie realen 1608

Filips IV (1621-1666)

Dukaton 1632

Na het aantreden van de aartshertogen Albrecht en Isabella werd het atelier van Brugge heropend en zou er onafgebroken blijven tot 1705. De opvolging van Karel II bracht in de Nederlanden de nodige problemen die hun weerklank vonden in het muntwezen. De onzekere situatie en de bezetting door de Franse troepen legde de muntslag in Brugge stil tussen 1705 en 1709.

Karel II (1666-1700)

Dukaton 1687

Filips V (1700-1712)

1/2 patagon 1705

De heropening van het atelier en de aanmuntung van de eerste munten op naam van Karel III werd in maart 1709 met grote luister gevierd, doch van zeer korte duur. Vanaf mei 1709 was

het atelier opnieuw voor drie jaar werkloos. Na een korte heropleving tussen mei 1712 en mei 1713 bleef het Brugse atelier wegens gebrek aan muntmetaal werkloos gedurende een periode van meer dan 30 jaar.

Maria-Theresia (1740-1780)

Dukaton 1754

Souverein 1750

Bij het aantreden van Maria-Theresia in 1740 – tijdelijk uitgesteld door de Oostenrijkse Successieoorlog – werd aandacht besteed aan de monetaire problematiek. Het heropstarten van een atelier dat echter zo lang verlaten was, vroeg een grondige opknapbeurt. Brugge werd opnieuw operationeel in 1745 maar uitsluitend voor de aanmaak van koperen oorden. **Het muntteken van Brugge werd in deze periode veranderd van een lelie in een klauwende leeuw.** Na de Vrede van Aken in 1748, kon Maria-Theresia definitief beginnen aan het oplossen van de monetaire problemen in de Nederlanden. Onmiddellijk na het vertrek van de Fransen werden de nodige herstellingswerken uitgevoerd aan het atelier van Brugge, dat op 10 november 1749 zijn activiteit kon hervatten. Maar het lag in de bedoeling van de Oostenrijkers om de muntslag te centraliseren in één atelier en dat werd Brussel. De laatste gedateerde munten die te Brugge werden geslagen droegen het jaartal 1754 en het bedrijf kwam in een stand-by positie zonder productie. Ondanks het hevige protest van de Staten van Vlaanderen kwam de officiële sluiting in 1782, trouwens samen met Antwerpen. De gebouwen werden op 8 juli 1785 verkocht en op 5 april 1786 werd de ‘**Munt van Brugge**’ officieel opgeheven.

Literatuur:

De Mey Jean René, *Les monnaies de Flandre, Brussel*, 1985, Numismatic Pocket 38 en 40.
Haeck Aimé, *De munten van de graven van Vlaanderen*, Brussel, Numismatic Pocket 16 (1973) en 27 (1979).

Schutyser Eddy, *De Muntomloop in Vlaanderen*, Oostkamp 2002.

Vanhoudt Hugo, *Atlas der Munten van België, van de Kelten tot heden*, Herent 1996, EGMP uitgave.

Vanhoudt Hugo, *De Munten van de Bourgondische, Spaanse en Oostenrijkse Nederlanden en van de Franse en Hollandse periode 1434-1830*, Heverlee 2019.

Hugo Vanhoudt